

5. Amerikan Devrimi 1763-91

Colin Bonwick

'Amerikan Devrimi neydi?' sorusu birçok kez sorulmuş ve buna birçok yanıt verilmiştir. Amerikan Devrimi en yalın haliyle, Britanya İmparatorluğu içinde yaşanmış bir krizdi: Britanya'nın bakış açısından, bu olay, on üç koloninin kaybedilmesi, Amerikan görüş açısından ise bağımsızlığın elde edilmesiydi. İkinci ve daha önemli bileşen, bir Amerikan cumhuriyetinin kurulmasıydı. Bu sürecin sırasıyla üç ögesi vardı: Savaş esnasında her bir Amerikan eyaletinde kurulan yönetimler, ulusal birliğin oluşturulması ve muazzam toplumsal değişimler. Bu gelişmelerin her biri, meşru otoritenin kaynağı, özgürlüğün korunması, yönetsel gücün gerekliliği ve eşitliğin doğası hakkında önemli ideolojik sorulara yol açmıştı.

Yedi Yıl Savaşı'nda Fransa'ya karşı kazanılan zafer, 1763'ten itibaren Britanya'nın Kuzey Amerika politikasında sorunlara yol açtı. Zaten olgunlaşmış olan on üç anakara kolonisi, neredeyse kendi kendilerini yönetmekteydi; fakat Fransız toprağının elde edilmesi, bu idareleri, yeniden örgütlenerek asıl parçasını meydana getirdikleri imparatorluğu güçlendirmeye ikna etti. Yasamanın kolonilerden elde edilen vergi gelirlerini artırmaya yönelik girişimi, özellikle de ünlü 1765 Damga Yasası, kolonileri ateşli bir direnişe kışkırttı. 1773'teki Boston Çay Partisi, tarafları yatıştırmaktan ziyade harareti artırdı. Bir sonraki yılın başlarında, Britanya

Harita 5.1 1783'te Birleşik Devletler.

Parlamentosu, Amerikalıların manidar bir şekilde Katlanılmaz Yasalar olarak söz ettikleri dört Baskıcı Yasa'yı geçirdi. Koloniler de, buna karşılık, yasamaya karşı protestoda bulunmak ve verecekleri yanıtları planlamak üzere Eylül 1774'te ilk kez Kıta Kongresi'ni toplantıya çağırdı. Niyetleri imparatorluktaki uyuşmazlığa çözüm bulmaktı; fakat Nisan 1775'te, Britanya birlikleri ve Amerikan milisleri, Massachusetts'te, Boston'un hemen dışında bulunan Lexington'da çarpıştılar. On dört ay sonra, Temmuz 1776'da, Amerikalılar bağımsızlıklarını ilan ettiler. Savaş beş yıldan fazla sürdü. Bir ara, Britanya, kolonilerdeki isyanı bastırmakta başarıya ulaşmış gibi göründü, fakat 1777'de General John Burgoyne, New York, Saratoga'da teslim olmaya zorlandı. Fransa, izleyen yılın başlarında, Birleşik Devletler'le ittifak yaparak çatışmaya dahil oldu ve kolonilerdeki sıradan bir başkaldırı, Britanya ve Fransa'nın, Kuzey Amerika'da olduğu kadar Hindistan ve Batı Hint Adaları gibi çok uzak yerlerde de çatıştıkları bir dünya savaşına dönüştü. 1779'dan sonra, güneydeki dikkate değer başarılarla rağmen, General Kont Cornwallis komutasındaki ikinci bir ordu, 1781'de Virginia, Yorktown'da kuşatılarak yenilgiye uğratıldı. Nitekim bu olay, savaşı fiilen sona erdirmişti. İki yıl sonra, Britanya, Amerika'nın bağımsızlığını resmen tanıdı. Eyaletler savaş sürerken kendi yönetimlerini oluşturmuş ve ulusal birliğin inşasına başlamışlardı. 1781'de Kongre'ye sınırlı bir temsiliyet gücü tanıyan Konfederasyon Sözleşmeleri'ni onaylayıp resmileştirdiler, fakat altı yıl sonra, Philadelphia Konvansiyonu, 1789'da yürürlüğe giren yeni bir anayasa kaleme aldı. Geride yapılacak çok şey vardı, fakat anayasanın 1790'larda yürürlüğe konması, devrimin tamamlandığının işareti oldu.

Britanya İmparatorluğu'ndaki koloniler

Eğer Amerikan bağımsızlığının tohumları onyedinci yüzyıl başlarında, ilk İngiliz yerleşimlerinin kurulduğu sırada atılmış olsaydı, bunun iki yüzyıldan daha erken meyve vermesi beklenemezdi. Geriye bakılarak yapılan bir değerlendirmeye, Amerikan bağımsızlığının 1760'larda filizlenmekte olduğu kolayca görülecektir ve bu sürecin semeresi açıktır, ancak bunun yanı sıra imparatorluk içinde bulunan birçok avantaj da vardı. Ekonomik, kültürel ve politik koşullar ayaklanma zemini sağlamış, fakat halkı isyana zorlamamıştı. Kolonicilerin giderek içe döndükleri ve doymak bilmez Britanyalı tüccarlara olan borçlarından ve kendilerinin Britanya'yla ticaret yapmalarını zorunlu kılan denizcilik yasalarından sürekli olarak yakınlıkları doğrudur. Fakat hızla gelişen Britanya pazarlarına girişlerinin kuru-

ma altında olması hakkı ile sermaye biriktirme ve girişimcilik becerilerine sahip olmuşlar, gemileri de donanma koruması altında denizaşırı ticarete katılmıştır. Bütün bu etmenler göz önüne alındığında, kolonicilerin net ticaret açığının kolayca karşılanabilir olduğu görülecektir. Britanya vergileri başarılı bir şekilde arttırıldığında bile, önemsiz bir miktardaydı.

Koloniler aynı zamanda başarılı bir transatlantik topluluğunun da parçasıydılar. Nitekim Quaker ve Protestan Ayrılıkçılar denizaşırı taydaşlarıyla yakın ilişkiler kurmuşlardı; Benjamin Rush ve John Dickinson Britanya'da öğrenim görmüş, Benjamin Franklin Londra'da birkaç koloniyi temsil etmiş ve Britanya'daki entelektüeller arasında tanınmış bir sima olmuştu. Fakat İngiliz-Amerikan ilişkilerinin önemli bir özelliği de, tüm kolonicilerle imparatorluk seçkinleri arasında keskin bir toplumsal bölünmenin varlığıydı: Koloniciler tümüyle orta katmandan ve soyluluğun orta kesimlerinden geliyordu; Britanya toplumunu yönlendiren ve devleti kontrol eden aristokrasiden değillerdi. Diğer iki özellik, kolonileri Britanya'ya bağlamıştı. Atlantik'in iki tarafındaki insanlar, kıta imparatorluklarının baskı altındaki halklarıyla karşılaştırıldığında özgürdüler ve tiranlığa götüren bir din olan Roma Katolikliği'ne değil, Protestanlığa bağlı olmakla gurur duyuyorlardı. Amerikan direnişine ve yeni cumhuriyetçi rejime güç veren ideoloji bile Britanya'yla ortak kaynaklardan alınmıştı ve bu ideoloji –kolonilerin tarafını tutan İngiliz radikallerinin drettiklerinin aksine– İmparatorluk üyeliğiyle kökensel olarak gelişmiyordu. Bu kaynaklar arasında onyedinci yüzyıl Püritenliği, onsekizinci yüzyıl Aydınlanması'nın ussal evreni ve İngiliz yasalılığı vardı. Kaynaklar, bilhassa 1066'daki Norman İşgali'yle yıkılmadan önce, sözde temsili bir yönetim modeli oluşturduğu varsayılan eski bir Anglo-Sakson anayasasının geleneksel İngiliz öğretisini kaydetmiştir. Buna İngiliz iç savaşları esnasında yeni bir yaşama gücü kazandırılmış ve bu, 'ulusun' ya da radikal 'Gerçek Whig' geleneği olarak bilinen olgunun çekirdeği olmuştu; bu gelenek, devrim esnasında Atlantik'in her iki tarafındaki yönetim eleştirilerini esinlemiştir. Erdemli davranışın önemini ve özel çıkar üzerindeki kamusal ödevi vurgulayan Cumhuriyetçilik, başlarda, monarşiye bir saldırı olmaktan ziyade, bu geleneğin bir bileşeniydi. Böyle bir entelektüel mirasla Amerikalılar'ın savaştan önce büyük ölçüde bağlandıkları özgürlük, İngilizler'in özgürlüğüydü ve bağımsızlık ilan edildiği zaman, bu, sadece doğal haklar temelinde yeniden konumlandırılmıştı.

Benzer biçimde, devrim öncesi Amerikasının politik ortamı, geniş ölçüde, Britanya'nınkiyle uyumluydu. Göreneksel uygulama, kuşaklar boyunca, vergilendirme üzerindeki denetim de dahil, yurtiçi meselelerde

hemen hemen tam bir özyönetimi mümkün kılmıştı. Kırdaki ve kentlerdeki yerel yönetim büyük ölçüde özerkti ve her birinin koloni düzeyinde idare, yasama meclisi ve adliye arasında bölünmüş dengeli bir yönetim sistemi vardı; hepsi de kraliyet fermanından ziyade yasal yönetime göre işliyordu. Fakat Britanya ile çekişme esnasında alttan alta tehlikeli bir çatışma olasılığı belirdi. Taht tarafından atanan geniş yetkilere sahip kraliyet valileri, icraatlarında Londra'ya karşı sorumluydular; oysa yasama meclisleri bir kolonide yıllık olarak seçiliyordu ve bundan dolayı üyeleri kendi topluluklarına karşı sorumluydu. Koloni politikacıları, kraliyet valilerinin sahip olduğu geniş yetkileri başarıyla denetim altında tutan, ince-likli siyasi araçlar geliştirmişlerdi, ancak sürekli anlaşmazlıklar çıkması kaçınılmazdı. Sistem, sadece, imparatorluğun talimatlarıyla çatışmalar bile valilerin yerel gerçekliklere anlayışlı ve saygılı oldukları yerlerde genellikle iyi işliyordu.

Kolonial ilişkiler 1760'larda çoğu zaman gergin, fakat kendinde devrimci değildi. Hızlı nüfus artışı, güçlü ekonomik gelişme ve toprakların sürekli genişlemesi gibi uzun erimli süreçler, düzen üzerinde sarsıcı olma potansiyeli taşımaktaydı. Ticari durgunluk ancak kısa düzelmelerle hafifletilmişti ve güçlükler, nüfusun toprağa oranla dengesiz artışı ve hem toprağın hem de uzak bölgelerdeki kölelerin artan fiyatı nedeniyle katmerlenmişti. Aynı dönemde, kentsel Amerika, sıkıntılı bir değişim sürecine giriyordu. Küçük mülk sahipleri açısından, ücret oranları, çoğu zaman, artan fiyatların altında kalıyor ve yoksulluk New York, Boston ve Philadelphia'da önemli ölçüde artıyordu. Diğer uyumsuzluklar, daha açık bir politik nitelik taşımaktaydı ve ayrılıkçı bölünmelere dair işaretler birçok kolonide ortaya çıkıyordu. Paxtonlu Delikanlılar, Pennsylvania sınırında yaşayan bir grup, Kızılderili saldırılarına karşı yeterli bir savunma oluşturma konusunda yasama meclisinin başarısızlığını protesto etmek amacıyla 1764'te Philadelphia'ya doğru yürüyüşe geçti; iki yıl sonra, New York'ta, 'Kiracılar Ayaklanması' olarak bilinen kira karşıtı bir hareket, zor kullanılarak bastırılacaktı. 1768-71'de, daha güneyde, Kuzey Carolina'da, iç kısımlarda yaşayan küçük ve orta ölçekli çiftlik sahiplerinin kurduğu Düzenleyiciler Hareketi, doğu sahillerinde daha uzun süredir yerleşmiş olan soyluların girişimlerine karşı üstünlüklerini ortaya koymak üzere ayaklandı ve Güney Carolina'nın çok daha sonraları kurulan yerleşimlerinde yaşayan hevesli mülk sahipleri sivil idare kurumlarının kendi bölgelerine doğru genişletilmesini talep ettiler. Bu hareketlerden hiçbiri yerel seçkinlerin otoritesini ciddi şekilde tehdit etmedi, fakat hepsi de geleceğe yönelik uyarı niteliğindedeydi. Bazı kolonilerde seçkinlerin hegemonyasına karşı

sinsice meydan okunuyordu. Egemen kiliseler (New York ile güneydeki İngiltere Kilisesi ve New England'ın önemli bir bölümünde yayılmış olan Cemaat Kilisesi*) gibi doğal müttefikleri ve destekçileri doğal olarak zayıftı ve otoritelerine diğer tarikatlar tarafından giderek meydan okunuyordu. Bu gibi gerilimler kendi içlerinde çok önemli olmasa da, imparatorluk içindeki uyuşmazlığın yol açtığı istikrarsız bir ortam yarattı. Öte yandan, Britanya ile ilişkilerin kötüleşmesi, Amerikalıların siyasal, ideolojik, kültürel ve ekonomik meseleler üzerine duyarlılıklarını artırdı ve koloni toplumunda zaten mevcut olan, özellikle seçkinlerle onlara bağlı toplumsal gruplar arasındaki bu gerilimleri ağırlaştırdı.

Bununla birlikte, seçkin bir Amerikan milliyetçiliği duygusu, devrimin nedeni olmaktan ziyade onun ürünüydü. Kıtacılık ve seçkin Amerikalı olma duygusu, kuşkusuz, yükseliyordu; ne var ki, yeni gelişmeye başlayan milliyetçilik, 1775'ten önce henüz olgunluğa ulaşmamıştı. Birkaç istisna dışında, koloniciler, Amerikalı oldukları kadar Britanyalı da olduklarını gizlemiyorlardı; Britanya'nın savaşlarında asker gönderdiler; 1745'te Louisburg'da, 1759'da Quebec'de Fransa'ya karşı elde edilen zaferlere yaptıkları katkılardan dolayı gurur duyuyorlardı. Birinci Kıta Kongresi'nde bir yandan kraliyetin daimi varlığını temin ederken diğer yandan kolonilerin özgürlüğünün ve çıkarlarının da yeterince korunmasını sağlayacak bir orta yol bulmak üzere sarfedilen yurtseverce çabaların başarısızlığa uğramasından sonra, nüfusun yüzde 20 ile 30'una yakın bir kesimi, isyanı bastırma girişiminde krali desteklemek üzere Britanya bağlantısı değerli buldu. Savaşın sonunda 60.000 ile 100.000 kişi, yeni, bağımsız cumhuriyetçi rejimle uzlaşmaktansa, Birleşik Devletler'den ayrılmayı yeğlemişti.

İmparatorluk krizi

Amerikan Devrimi, ilk başta, Britanya siyasetinde bir sorundu. 1763'te Fransa'dan son derece geniş topraklar kazanılmasına ve kolonilerin bağımsızlığa yönelik bir hareket başlatmalarına yönelik artan kuşkular, bunun, resmi politikanın yeniden formüle edilmesine yol açacak ulusal bir yıkımla sonuçlanacağına dair korkularla birleşti. Britanya'nın denetleme mantığı, yerel çıkarların bir bütün olarak imparatorluğun daha geniş çıkarlarına tabi olması ve emperyal savunma doğrultusunun Whitehall'daki merkezde çizilmesi gerektiği biçimindeydi; bundan imparatorluğun tüm üyeleri uzun vadede kazançlı çıkacaktı. Bu tür görüşler, emperyal ilişkinin, üstün bir

* *Congregational Church*: Her cemaati bağımsız sayan kilise idare sistemi. (ç.n.)

akla, deneyime ve bilgiye sahip Britanyalı baba ile çıkarları doğal olarak babanın yönelimine tabi olan kolonyal çocukları arasındaki ilişki olduğu görüşüyle pekiştirilmiştir. Yeni politika, ister istemez, Britanya İmparatorluğu'nun anayasal yapısına ilişkin sorunlar doğurdu. O güne kadar, imparatorluğun yeni politikasının dokusu yalnızca açıkça tanımlanmış ve uzlaşmış ilkelere değil, kriz ağırlaşırken meydan okunan görenek ve kabullere de dayanmıştı.

Destekçileri önceden beri Amerika'ya duydukları sempatiyle tanınan Rockingham yönetimi tarafından yürürlüğe konulan Damga Yasası'nın feshedilmesinden sonraki 1766 İlan Yasası özellikle ilginçti. Bu yasa iki varsayım dayandırılmıştı: Egemenliğin bölünmezliği, tanımsal olarak tek bir elde toplanmasının gerekliliği ve parlamentonun –Britanya kadar– imparatorluğun diğer parçalarını da temsil etmekte olduğu. Böylece, doğrudan parlamento üyesi seçmeyen koloniciler bile, hemen hemen onun içinde temsil ediliyor ve onun yasalarına bağlanıyorlardı. Ne olursa olsun, her durumda, parlamentonun koloniler için yasa yapma hakkına sahip olduğunu açıkça ifade eden yasa, parlamenter egemenlik ilkesini –yani parlamenter iktidarın, doğal olarak, varlığı mümkün olan her şeye uzandı öğretisini– kolonyal ilişkilere uygulamaktaydı.

Bu ilke, 1688-89 Muzaffer Devrimi'nden sonra, parlamentonun otoritesini meşrulaştırma ihtiyacından kaynaklanmış ve onsekizinci yüzyılın ortalarına kadar, benzer biçimde, hukukçular ve siyasetçiler tarafından kabul edilen bir inanç unsuru olmuştu. Gitgide muhafazakârlaşan Britanya toplumunda, bu, ülkenin asıl zenginlik kaynaklarına sahip olan, mülkiyet ve unvanlarının verdiği ayrıcalıkla toplumsal hegemonyalarını sürdüren ve hem parlamento kamaralarında hem de yüksek devlet görevlerindeki varlıklarıyla siyasi denetimlerini devam ettiren toprak sahibi aristokrasinin egemenliğini meşrulaştırdı. Bununla birlikte, gerçek birer yasal kurgu olan parlamenter egemenlik ve fiili temsil öğretileri oldukça yeniydi ve bu öğretiler, savunucularının direttiği gibi, Britanya'nın anayasal ilkelerine açıkça içkin değildi. Aksine, parlamenter egemenlik, parlamentoyu taht ile hayattaki James yanlılarından* gelen meydan okumalara karşı savunmaya yarayan ve halk yönetiminin genelliğine karşı denetleyici aristokrasinin otoritesini öne süren bir sözleşmeydi. Ayrıca, parlamento egemenliğinin, örtük de olsa, önemli sınırları vardı. Görenekler ve sözleşmeler hâlâ önemliydi, göreneksel (yazısız) hukuk ise pratikte bir

* Kral II. James'in soyundan gelen birisinin İngiltere kralı olması gerektiğini savunan bir siyasal akım. (ç.n.)

rakipti ve onsekizinci yüzyılda parlamentonun üstünlüğü ilkesinden bağımsız tutulan İskoçya, kendi kilisesine, yasal sistemine ve mülki idare kurumlarına sahipti. Buna karşılık, daha sonra gelen Britanya yönetimleri, bu ilkeye, hem Britanya rejiminin kendisinin hem de imparatorluğun bütünlüğü için gerekirse askeri güçle korunacak kadar hayati bir önem atfetti.

Kolonilerle yaşanan çekişme devam ettikçe, verilen ödünlerin yalnızca daha fazla talebin ortaya çıkmasını teşvik ettiği ve kolonilerin asla hoşnut edilemediği görüldü. 1773 Boston Çay Partisi'nin ardından Massachusetts'teki kraliyet otoritesine karşı birden bire başlayan ayaklanmadan sonra, Britanya iktidarı, gücünü açıkça göstermenin gerekli olduğunu gördü. Başbakan Lord North, papazlık konseyini kullanarak kraliyetin imtiyazına bel bağlayabilirdi, fakat o, parlamentonun yasama sürecine başvurmayı tercih etti. İzleyen yazla birlikte, Britanya'da, dört Baskıcı ya da Katlanılmaz Yasa genel oya sunuldu. Hayati önemdeki yasa, yerel politikada kraliyet valisinin denetim ve etkisini güçlendirebilmek üzere koloninin beratını yeniden yapılandıran Massachusetts Yönetim Yasası'ydı. Bu yasa, Britanyalılara pek makul görüldü, çünkü berat bir ayrıcalıklar ve ödünler toplamından fazla bir şey olarak görülmedi ve gerektiğinde değiştirilmeye açıktı. Ancak Katlanılmaz Yasalar, tartışmayı çözmekten ziyade, Britanya'nın yaşadığı güçlükleri ağırlaştırdı; böylece, diğer koloniler Massachusetts'te yapılanın kendilerine de yapılmasından korktu. Amerikalılar önce siyasal protestoyla, sonra da askeri direniş için ordu oluşturarak kraliyet otoritesine meydan okumaya başladıkları zaman, Kuzey, müzakereyle yola devam etmekten ziyade, itaati sağlamak için zor kullanmanın tercih edilmesine karar verdi. Britanya'nın varsayımları ve yenilginin söz konusu olamayacağına düşünülmesi veri alındığında, bu, mantıksız bir karar değildi; ne ki, kuşkusuz, akıllıca da değildi. Ancak 1778'de, artık çok geç kalındığında, Lord North, üç yıl önce kabul edilebilir olan ve kapalı bir biçimde parlamentonun egemenliği ilkesinden vazgeçen ödünler teklif etti.

Amerika'nın bağımsızlığı

Amerikan bağımsızlığının gelişi kaçınılmazdı. Koloniciler, Britanya Anayasası'nın 'gerçek' ilkelerini kabul etmiş, ama onları farklı şekilde kavramışlardı. Kuşaklar boyunca devam eden, Britanya'nın parlamenter egemenlik ilkesinde zirvesine erişen gelenek ve pratikler, kolonilerde çok farklı bir yerel özerklik ilkesine ve özellikle de parlamentonun vergi öde-

yenilerin rızası olmadan vergileri yasal olarak artıramayacağı kanısına yol açmıştı. Amerikalılar fiili temsil öğretisini de reddetmişlerdi. Britanya'nın, tüm üyelerin karşılıklı çıkarları için imparatorluğu yeniden örgütlemeğe yönelik sürekli çabaları, sonuçta, koloniler tarafından bir uyarı olarak yorumlandı.

Amerikalılar, Britanya politikasına dair gelişen görüşleriyle birlikte direnişe doğru itildiler. Koloniciler, Damga Yasası'yla başlayan ve Katlanılmaz Yasalar'la doruk noktasına ulaşan yasalara karşı protestolarını sürekli bir kenara iten idarelerin arkasında sistemin ve bir kastın olduğuna inanmaya başlamışlardı. Britanya'nın Amerikalıların özgürlüklerini bastırma ve Amerika'yı kendi çıkarlarına tabi kılacak otoriter bir rejim kurmaya niyetlendiği sonucuna vardılar. Yakın geçmişte, Britanyalı politikacılar cephesinde böyle bir komplonun olmadığı –bir kastın yokluğunda ortaya çıkan sonucu olanaksız kılmadığı ileri sürülebilse de– inandırıcı bir şekilde ortaya kondu. Aksine, I. R. Christie'nin ileri sürdüğü gibi, kolonilerin yitirilmesine yol açan, büyük ölçüde, Britanyalı politikacıların yetersizlikleri ve hatalı değerlendirmeleriydi.¹ Massachusetts Yönetim Yasası, çatışan ilkelerin iyi bir örneğidir. Britanya yönetimi, kolonilerle yapılan sözleşmelerle düzeltilen ya da geri alınabilen imtiyazlar verdiğine inanıyordu, fakat Amerikalılar için bu imtiyazlar, sadece onların onayıyla değiştirilebilecek, ihlal edilemez haklara dayanan fiili kurumlardı. Bu noktaya kadar inisiyatif Britanya'daydı; daha sonra Amerika'ya geçti.

Egemen otorite olma iddiası, doğal olarak, askeri gücü ve bunu baskıcı bir şekilde kullanma hak ve becerisini içermektedir. Bu aşamada yönetim, çok geç de olsa, askeri gücünün yetmediğini keşfetti. Sonunda, Amerikalılar askerlerini topladılar, bağımsızlıklarını ilan ettiler ve başarıyla savunular. Ülke içinde parlamento reformlarına karşı koyabilen ve Fransa'ya ve kölelerine karşı savunması büyük ölçüde Britanya'ya bağlı olan ufak Batı Hint Adaları'nda iş görebilen otorite, anakara kolonileriyle olan ilişkisinde başarısız oldu. İngiliz radikal propagandacılarının ileri sürdükleri gibi, anakara kolonilerinin önemli bir bileşeni oldukları imparatorluk, karşılıklı çıkarların ve şefkatin geliştirilmesine adanan gönüllü bir birliktelik haline gelmişti. Emperyal bağlantı, iç ilişkilerde değil de ortak çıkarı ilgilendiren konularda merkezi denetimi kabul eden gelişkin toplumların iradi onayına dayanıyordu ve ilişki bu temelde yönetilmeliydi. Genel kavramsal terimlerle ifade edecek olursak, Amerikan kolonileri-

1) I. R. Christie, *Crisis of Empire: Great Britain and American Colonies, 1754-1783*, Londra, 1966, s. 104-14.

nin kaybı, muhafazakâr (fakat aynı zamanda başarılı ve çağdaş ölçütlerle liberal) rejimin kolonyal gelişimin değişen gerçekliklerine uyum sağlamakdaki dizgesel başarısızlığını ifade etmiştir. Amerikan bağımsızlığının savunucularının devrimin başarısında son derece merkezi bir rol oynadığına inandıkları parlamentonun üstünlüğü ilkesine bağlılıkları ortadayken, Amerikalıların sınırsız İngiliz otoritesini reddetmesi, tüm imparatorluğun yapısını tehdit etmekteydi. 1763 ile 1775 arasında, hiçbir yönetim, değişen İngiliz-Amerikan ilişkilerinin farklılaşan gereklerine uyum sağlamakta istekli değildi. Bu bakımdan, Amerika'nın kaybı, küçük ölçekte, tek tek başarısızlıkların bir ürünüyken, büyük ölçekte, mirası değişen koşullara uyum sağlamaya çalışmaktan ziyade teskin edici bir kendini beğenmişlik biçiminde kemikleşmiş olan Muzaffer Devrim'in başarısının bir sonucuydu.

Bir bakıma, 1688 ve 1775'teki gelişmeler arasında keskin bir zıtlık vardı. Britanya'daki Muzaffer Devrim, aristokrasinin bazı üyelerinin meşru biçimde bir bütün olarak ulusun yanında yer aldığı ve otoritelerini geniş halk kesimlerine olduğu kadar tahta karşı da kullanmalarını sağlayan bir devrimdi. Britanya içinde genişletilmiş temsil isteyen ajitasyona rahatlıkla karşı konabilirdi, çünkü Britanya boyun eğen bir toplum olarak kalmıştı. Bu durum, on üç koloni için söz konusu değildi. Amerikalı centilmenler –ve aşağıda da görüleceği üzere halkın çoğunluğu– artık aristokrasinin önderliğini ve Atlantik'in öte yakasından yönetilmeyi kabul etmeye istekli değillerdi. Britanya yönetimi, buna karşılık, imparatorluğun daimi üyeliğinden pek çok çıkar elde etmiş olan, iyi niyetli kolonicileri isyana kıskırttı. Bu yüzden, devrim, bir ölçüde, emperyal aristokrasinin egemenliğine karşı soylu takımının ve Amerikalıların çoğunluğunun başkaldırısıydı.

Devrim, şiddetli ve vahşi bir iç savaşa yol açtı. Taht'ın ayaklanmayı bastırma girişimlerini etkin olarak destekleyen nüfusun yüzde 20 ile 30'u dolaylarındaki kesimi, yeni yönetim için sürekli güçlükler çıkardı; Yurtseverler ile Sadıklar arasındaki Carolina'nın sınır kasabalarında yaşanan çatışmalar giderek bir vahşete dönüştü. Sadıklar'dan birçoğunun mülkleri müsadere edildi; birçoğu sürgün edildi veya ayak takımının şiddetine kurban gitti, bazıları da asıldı. Birleşik Devletler profesyonel bir orduya sahip olmadığından, ordu, sıradan Amerikalıların gönüllü askerlik hizmeti yapma isteğine tabiydi; gönüllü askerlerin eylemlerinin üstlerini örnek alan toplumsal astların davranışlarına göre özerk olması, sivil otoritenin geleceği açısından önem taşımaktaydı. Yurtseverler'in tarafında toplam silahlı asker sayısı mevcut yetişkin erkeklerin epey yüksek bir

oranını içeriyordu; bu askerlerin 24.000'i askerlikleri sırasında ölmüş, 24.000'i de ciddi şekilde yaralanmıştı. Kıta ordusundaki firar ve taraf değiştirmelerin sayısı bilinmiyordu; ne var ki, disiplin, Britanya ordusunun sert biçimde cezalandırıcı özelliğinin tersine, alışılmadık bir biçimde, yüksek derecede iknaya ve rızaya dayanıyordu. Ayrıca subay olarak hizmet edecek 'centilmen' kıtlığı vardı ve bunların birçoğu, İngiltere'dekinden farklı olarak, toplumun daha alt kesimlerden askere alınmışlardı. Deneyimlerden, geleceğe ilişkin birçok ders çıkarılmıştı.

Devrimci yönetimler

İmparatorluk içinde Amerikan özgürlük ve çıkarlarının savunulmasında silahlı bir protesto olarak ortaya çıkan şey, kesin biçimde, bağımsızlığa yönelik bir çabaya dönüşmüştü. Kolonyal çekişmeye dair, Amerikan yönetiminde sürekli bir İngiliz varlığına olanak tanıyan bir çözüm öneren Sadıklar'ın önerisi, ancak taht isyanı bastırmakta başarılı olursa dayatılabilir. 1775 ve 1776 yıllarında, kraliyet yetkesi, İngiliz silahlarının uzandığı alanlar dışında nadiren ayakta kalabilirdi, New York dışında kalan yerlerde ancak ara sıra yeniden inşa edilebilirdi. Fakat bağımsızlık, kelimenin tam anlamıyla esas olmasına rağmen, yeni bir rejimin kurulmasına dönük temel sivil sürece olanak sağlayan, asıl olarak, bu süreci mümkün kılan bir yasaydı. 1776'da ortaya çıkan fırsat, yegâne fırsat olmasa da, nadiren ele geçecek türdendi. Öncü radikallerden biri olan John Adams'ın dediği gibi, 'içinde bulunduğumuz dönemden önce, bütün gücü elinde tutan üç milyon insan ve insan aklının tasarlayabileceği en bilgece ve en mutlu yönetimi kurmak için uygun bir fırsat ne zaman ortaya çıktı ki?'² Sabık seçkinler ve onların yönetimi, denetimi yitirmişlerdi; Britanya otoritesine karşı isyan, Birleşik Devletler'de devrime dönüştü. Yeni meşruiyet kaynakları bulmak, yeni ilişkiler tanımlamak ve yeni yapılar inşa etmek zorunluydı; yeni cumhuriyet, sadece Kral'ın metaforik yürütme yetkisine göre ayarlanan bir rejim olamazdı.

Meşru yönetim sorunu çok ciddiydi. Var olduğu şekliyle, bu tür otorite, yasa koyucu bir meclisin sorumluluklarını giderek daha fazla üstlenen yerel Güvenlik Komiteleri, İl Kongreleri ve Eyalet Kongreleri tarafından uygulanıyordu. Bu kurumların *de facto* iktidarı, ister istemez, geçiciydi; bu, devrimin temel bir özelliğini teyit ediyordu: Hiçbir Amerikalı seçkin,

2) John Adams, 'Thoughts on Government', *The American Enlightenment* içinde, yay. lar: Adrienne Koch, New York, 1965, s. 260.

Britanya aristokrasisinin 1688'de yapmış olduğu gibi, tüm halkı temsil etme iddiasını ikna edici bir biçimde öne süremezdi. İmparatorluktaki uyumsuzluk 1775'te kriz noktasına ulaşırken, tüm toplumsal katmanlar siyasallaşmış ve Philadelphia'daki bağımsızlık hareketine, egemen seçkinlerden ziyade zanaatçılardan oluşan bir grup olan Bağımsızlar Komitesi öncülük etmişti. Bu zanaatçı grubunun, seçkinlerin, çoğu zaman kendilerinininkinden farklı çıkarlara sahip olduklarını görmesiyle artan siyasal etkinlik kurma arzusu, Britanya'yla aralarındaki siyasal çatışmalar ve savaş deneyimi tarafından güçlendirilmişti. Savaş deneyiminin doğası, savaşa katılanların siyasal idareden pay talep etmelerini beraberinde getirdiğinden, Seçkin Yurtseverler'in önemli ödünler vermelerini gerektirdi.

Ayrıca, sistemin, uzun vadede, Bağımsızlık Bildirgesi'nde özel bir açıklıkla ortaya konan ideolojik ilkelerle uyumlu kılınması gerekiyordu. Bu ilkeler arasında tüm insanların eşit yaratıldığı, yaşama, özgür olma ve mutluluğa ulaşma haklarını kapsayan bir dizi devredilemez hakka doğuştan sahip oldukları ve siyasal yönetimlerin bu hakları korumak ve güçlerini yönetilenlerin onayından almak üzere var oldukları önermeleri bulunmaktadır. Bu felsefeye ilişkin çok az argüman vardı, çünkü bu felsefeyi ilk kez ortaya atan Thomas Jefferson'un haklı olarak üzerinde ısrarla durduğu gibi, o, herkesçe inanılan ilkeleri ifade etmişti; ancak bir cumhuriyet rejimi kurmanın başka bir yönü daha vardı. Eğer Birleşik Devletler yaşayacak ve geliyecekse, yönetimin, kraliyet rejiminin gerçekleştirmediği işlevleri etkili bir şekilde uygulayabilmesi için yeterince güçlü olması gerekiyordu. Nitekim, koloniler, kendilerini devletlere dönüştürdükleri zaman, sivil toplumun günlük ilişkilerini idare edebilecek yönetimler kurmak, cumhuriyet için zorunlu reformları gerçekleştirmek, orduyu örgütlemek ve yönlendirmek, gelirleri artırmak ve diplomasiyi yürütmek gibi güç görevlerin üstesinden gelmek zorundaydı. Ancak yeni yönetimler, orduları yeterli beceriden yoksun oldukları için, kendi iradelerini topluluklarına dayatamadı. Sadıklara karşı zor kullanılabilirdi, ama bu, çoğunluğa karşı etkisiz kalırdı. Başarılı bir yönetim, halkın rızasına dayanmalıydı. Halk iradesine dayanan sınırlandırılmış bir yönetimi gerekli kılan özgürlük ideolojisine bağlılık ile politikasını uygulama gücüne sahip güçlü bir yönetim kurmak arasında denge tutturulması gerekiyordu.

Görev zordu, çünkü Birleşik Devletler ve üyeleri kendilerini sıfırdan yaratıyorlardı. Bu sorun, yerel eyalet idarelerinin çıkar ve işlevlerinin, iktidarın tek elde yoğunlaşmak yerine, dağıntık olarak bulunduğu bir tür genel idare karşısında ölçülmesi gereksinimiyle daha da karmaşık bir hal almıştı. Bu bakımdan, çözüm, yönetimi bölmektir; nitekim, yönetim, yerel

idarelerle merkezi idare arasında bölündü. Ancak sorunun bir diğer boyutu da Bağımsızlık Bildirgesi'nin ateşli eşitlik ilkesini, kendinden emin seçkinlerle askeri zaferin kazanılmasına yaşamsal katkılarda bulunmuş olan alt tabakalar arasındaki keskin çıkar ve amaç çatışmasını barındıran Amerikan toplumunun toplumsal hiyerarşisiyle dengeleme gereksinimiydi. Görev iki düzeyde başarıldı; ilk olarak, asıl toplumsal ve siyasal örgütlenme birimi olmaya devam eden tek tek eyaletler düzeyinde ve ikinci olarak da, ulusal bir yönetimin kurulmasını gerekli kılan ortak çıkarlar düzeyinde.

İlk aşama, her eyalet içinde cumhuriyet yönetimleri kurarak yurttaşların özgürlüğü ile fiili yönetim gereği arasında yeni bir denge yaratmaktı. Kıta Kongresi'nin standart bir anayasa tasarlaması gerektiğine dair öneri, eyaletlerin birbirlerinden farklı oldukları gerekçesiyle reddedildi. Bunun yerine, her eyalet, kendi yönetimini kendi döneminde kurdu. Yüzeysel olarak bakıldığında, her eyaletin ayrı idari, yürütsel ve adli organlarının olması dolayısıyla, kurulan yeni sistemler imparatorluk rejimininkine benziyor ve bu yüzden de Britanya'nın dengeli unsurlar yapısını andırıyordu. Ancak felsefeleri ve bu nedenle *modus operandi*leri oldukça farklıydı.³ Neredeyse bütün Amerikalıların hemfikir oldukları tek konu, cumhuriyetçiliğin kralsız bir yönetim biçiminden daha farklı bir şey olduğuydu. Britanya'dan kopma, aynı zamanda, meşru otoritenin kaynağı olarak, ister tahta isterse parlamentoya ait olsun, her türlü buyruğun reddiydi; bu nedenle de, meşru siyasal yönetimin gerçekleştirilmesi için alternatif bir kaynak aranması gerekiyordu. Çözüm, otoriteyi toplumun kendi içine yerleştirmektir. Massachusetts Haklar Bildirgesi'nin belirttiği gibi:

Birleşik Devletler halkı, kendini özgür, egemen ve bağımsız bir devlet olarak yönetmek doğrultusunda paylaşılabilir ve sadece ona ait olan bir hakka sahiptir. (...) Bütün iktidar halka aittir ve iktidarın kaynağı halktır; yönetimin, yürütsel, yasal veya yargısal otoriteyle donatılmış birkaç üye ve memuru yalnızca halkın aracısı ve yedekleridir ve her zaman ona karşı sorumludur.

Parlamentar egemenliğin yerine halk egemenliğinin geçirilmesi, otoritenin kaynağında paradigmatik bir değişimi temsil etmiştir. Değişim sonunda, güçlü bir demokratik ve eşitlikçi ideolojiye doğru evrilmiş, fakat hemen açık bir çoğulculuğa işaret etmemiştir: Halk, siyasal olarak, tek tek bireylerin niceliksel bir toplamından ziyade, toplumsal bir kolektivite olarak

3) Bernard Bailyn, *The Origins of American Politics*, New York, 1968, s. 61-105.

anlaşılmaktaydı. Zorluk, bu ilkenin uygulamayla nasıl bağdaştırılacağıydı.

Bütün eyaletlerde elde edilen sonuç, yazılı bir anayasa olmuştu. Bu süreç büyük bir yenilikti. Bu anayasa, içeriği son derece kapsamlı olan –öyle ki, en otoriter çağdaş yorumcusu Sir William Blackstone, anayasayla günümüz hukuk sistemi arasında hiçbir ayırım yapılamayacağı üzerinde ısrar etmiştir–, sistemleştirilmemiş ve yazılmamış, yüzyılların birikimiyle oluşturulmuş İngiliz Anayasası'ndan niteliksel olarak farklıydı. Her ne kadar muhtelif eyaletlerde bazı deneyimler yaşansa da, Amerikan sistemi daha hızlı ve dikkatli bir şekilde kuruldu. Sistemin tüm ayırt edici özellikleri, ilk kez 1780 Massachusetts Anayasası'nda ortaya kondu. Başlangıç olarak, anayasa, yeni yönetimi tüm insanlara katılım hakkının verilmesinin esas alındığı bir temelde, bütün erkeklerin oyuyla seçilen özel bir konvansiyon tarafından tasarlandı. Konvansiyon, onay için kentlere gönderilecek bir anayasa tasarladı ve daha sonra bunu yürürlüğe koydu. Belge, yönetimin ilke ve yapılarını düzenlemenin yanı sıra, iktidarın kapsamını ve belirlenen ilke ve yapılar çerçevesinde iş görecektir yönetimlerin güçlerinin sınırlarını da tanımladı. Belgenin esas ilkesi, anayasanın halkın egemenliğinin bir tezahürü olduğuydu; yönetim, halkın eşitleri değil, ona tabi kurumlar olacaktı. Halka karşı sorumluluğun yıllık seçimlerle teyit edilmesi kararlaştırıldı ve halkın çıkarları, felsefi ilkeleri düzenleyen ve süreci güvence altına alan Haklar Bildirgesi'yle korumaya alındı. Britanya Anayasası ile kıyaslandığında, ileri doğru bir değişim vardı. Britanya'da iktidar, teorik olarak, monarşi (taht), aristokrasi (Lordlar Kamarası) ve demokrasi ya da halk (Avam Kamarası) arasında, zümrelerin (ya da sosyal kategorilerin) dengelenmesiyle düzenlenirdi. Bu geleneksel paylaşım, Amerikan toplumunun yapısına uymadı, çünkü bu toplumun kralı yoktu ve seçkinler, Britanya'daki taydaşlarına göre, beyaz adamlar kitlesine toplumsal olarak daha yakındı. Onun yerine, yasa koyucuyla yürütme arasında ilkesel olarak bölünmüş bir işlevler dengesi kuruldu.

Eyaletlerin bağımsızlığın ilk onyıllarında yaşadığı deneyimler, yönetimin otoritesinin sınırlarını olduğu kadar olanaklarını da ortaya koydu. Muhafızların Sadıkları bastırma başarısı, zor uygulama güçlerini de gözler önüne serdi, fakat aynı politika yurttaşlara uygulanamazdı. Onun yerine, tek tek eyaletler, kolonyal rejimden miras alman kısıtlamaları kaldırdı ve bağımsız cumhuriyetçi yurttaşların etkinliğini teşvik etti. Böylece, kuzey eyaletleri, köleleri özgürleştirmeye yönelik uzun süreci başlatmış oldu; Virginia pek çok yasal reform gerçekleştirdi, bazı eyaletler özel haklarla donatılmış bankalar aracılığıyla ekonomik gelişimi teşvik etti ve oy hakkı-

nın kapsamı genişletildi. Bazı eyaletler, cumhuriyet yönetiminin ve halk egemenliğinin, kamusal sorumluluklarını yerine getirebilme yeteneğine sahip eğitilmiş bir yurttaş kitlesini gerektirdiğini ileri sürerek eğitim sistemlerini geliştirdi. Bu özgürleştirici sürecin en güzel örneği, dinsel serbestliğin genişletilmesi idi. İnsanların toplumla ve devletle ilişkilerinin –kısmen– belirli bir kiliseye olan üyelikleri üzerinden tanımlandığı bir devirde, eyaletler, mezhepsel ayrımcılığı ortadan kaldırma yolunda uzun bir yol kat ettiler. Sadece Virginia Eyaleti topyekün dinsel özgürlüğü savunacak kadar ileri gitti; bunun dışında, Anglikan Kilisesi, var olduğu yerlerde resmi bir kilise olmaktan çıkarıldı; New England'ın Cemaat Kiliseleri'nin imtiyazları kısıtlandı ve hemen hemen tüm Hıristiyanlara ve en çok da Yahudilere karşı inanç temelinde uygulanan siyasal ayrımcılığa son verildi.

Ulusal bir yönetim

Buraya kadarki tüm devrimci değişimler tek tek her eyalette gerçekleşti, ancak eyaletlerin ortak çıkarlarıyla ilgili meseleler için yönlendirici bir ulusal otoriteye açıkça gereksinim vardı. Ulusal otorite, merkezi yönetimin çıkarlarıyla eyaletlerin çıkarlarını ve yurttaşların özgürlükleriyle güçlü bir otorite gereksinimini dengelemek durumundaydı. Halkın otoritesi, dışarıdan merkeze ya da aşağıdan tahta veya parlamentoya doğru değil, eyaletler üzerinden taşındığı için, eyaletler gibi bu otorite de, yeni ilkeler üzerinde kuruldu. Birleşik Devletler, devrimci savaş döneminde, Fransız Devrimi sırasında Paris hükümetlerinin uyguladığı zor yönetimiyle kıyaslanabilecek bir iktidardan yoksundu. Böyle bir iktidarın yokluğunda, Kongre, savaşı sadece kendi otoritesi üzerinden yürütmekten çok, eyaletlerle birlikte yürütmeye zorlandı. Kongre, önemli bir güce sahip olmasına rağmen, savaş sırasında yapılan düzenleme uzun erimli bir ulusal gelişme için yetersiz bir temeldi.

Sürekli bir merkezi yönetim sistemi oluşturmaktaki ilk girişim olan 1781 Konfederasyon Anlaşmaları'yla yalnızca kırılğan bir merkezi idare kuruldu. Bu yönetim, yurttaşların özgürlüklerine ve eyaletlerin çıkarlarına tehdit oluşturamayacak derecede zayıftı, fakat çözülme tehlikesinin yoğun merkezizetçilik tehlikesinden daha büyük olduğu bir zamanda yeterince etkili de değildi. Kongre'ye sadece eyaletler tarafından açıkça ona devredilen bir yetki verilmişti; Kongre, vergi toplama otoritesinden bile yoksundu ve çoğu zaman yardıma hazır olmayan eyaletlerden ödenek bulmak zorundaydı. Nitekim, merkezi yönetim, dış ilişkilerden sorumlu

olmasına rağmen, uygulamada tek tek eyaletleri birleştiremedi ve devrimci savaş döneminin borçlarını ödeyemedi. Anlaşmalar'da eyaletlerin egemenliğinin açıkça onaylanmış olması ve yasal değişiklik için eyaletlerin tam onayını almasının gerekmesi son derece önemliydi.

Eyaletlerin yerine, belirli ölçütleri karşılayabilecek daha güçlü bir genel yönetime ihtiyaç duyuluyordu. Bu yönetimin, eyaletlerin meşru yerel çıkarlarını ortadan kaldırmayan, yurttaşların özgürlüklerine saygılı, seçkinlerle yurttaşların çoğunluğunun zaman zaman çatışan çıkarlarını dengeleyen ve değişen koşullara uyum gösterebilen kendi otoritesine, sorumluluklarına ve baskı gücüne gereksinimi vardı. Daha güçlü bir merkezi yönetimi savunan ulusalcılar, 1787'de, Philadelphia'da, Kongre'yi yeni bir anayasa hazırlayan bir konvansiyon toplamaya ikna ettiler. Anayasa, eyaletlerin onay vermesinden sonra, 1789'da yürürlüğe girdi. Bu anayasa daha öncekilerden kökten farklıydı.

Yeni anayasa, kuşkusuz, güçlü bir ortak yönetim yarattı, fakat bu, Britanya'daki parlamenter egemenlik kadar güçlü bir merkezi yönetim değildi. Anayasa, federal yönetime çok önemli üç alanda yetki verdi, fakat onu mutlak bir otorite olarak tanımadı: Kendi gelirlerini toplama, eyaletlerarası ve uluslararası ticaret yapma ve kendi adli sistemini kurma hakkı. Anayasada mutlak otoriteden ziyade, egemenliğin bölünmesi konusunda yeni bir kavram önerilmişti. Ulusal yönetim, ilk kez, sadece halkı değil, eyaletleri de doğrudan yönetecekti; federal yönetimle, tek tek eyalet yönetimlerinin her biri, kendi yetkili oldukları alanlarda en yüksek otorite olacaktı. Birleşik Devletler Anayasası, en üst yasa olarak tanımlandı ve eyalet anayasalarının, yönetimlerinin ve mahkemelerinin eylemlerinin Anayasa ile uyuşması zorunluluğu kabul edildi. Bununla beraber, eyaletler, federal yönetimin Amerikan halkının bütününe karşı sorumlu olmasında olduğu gibi, doğrudan kendi halklarına karşı sorumlu kaldı. Bundan sonra, uygulamada, eyaletler, asıl toplumsal örgütlenme birimleri, ve bu yüzden de siyasal ve yasal bir güç olarak kaldı; ondokuzuncu yüzyıl boyunca yönetim güçlerinin çoğunu uyguladı. Anayasa, Kongre'nin alt kamaraının seçiminde yaygın seçime izin vererek, senatonun devletçe atanması ve başkanın bir eleme mekanizmasıyla belirlenmesine olanak sağlayıp, çoğunlukla seçkinler arasındaki bölünmeyi de tanımış oldu. Bunlara iki öge daha eklendi. Federal yönetim içinde bölünmüş otorite sistemi, yönetimin iş görebilmesi için yürütme ve yasamanın işbirliğine dayanmak durumundaydı; ancak, aynı zamanda, herhangi bir kolun denetim dışına çıkmasını önlemek amacıyla tasarlanmış üç öge içindeki tedbirleri de kurmuştu. Ayrıca, başlangıçta sadece federal yönetime uygulanan, ancak 1791'de

bütün yurttaşların ve eyaletlerin bütün haklarını koruma altında tutmak üzere kabul edilen bir yurttaşlık hakları bildirgesi de bunlara eklendi.

Toplumsal değişim

Devrim, kapsamı bir gruptan diğerine ve bir eyaletten ötekine değişse bile, önemli toplumsal değişimleri de içermiştir. Bizzat savaştaki başarı, belli başlı toplumsal değişimleri zorlamıştı, çünkü savaş, imparatorluk aristokrasisinin reddini beraberinde getirmişti; fakat bu, sürecin yalnızca bir kısmıydı. Bağımsızlık Bildirgesi'nde yer verilen ve başlangıçta gerçek bir temele sahip olmaktan ziyade sözde kalan eşitlik fikri, beyazlar arasında tutkuyla savunulmaya başladı ve kullanılan retorik, zaman zaman, keskin bir biçimde eşitlikçi oldu. Bununla birlikte, onsekizinci yüzyıl Amerikan toplumu ekonomik açıdan bölünmüştü ve kentlerde olduğu gibi kırsal topluluklarda da toplumsal hiyerarşiler vardı. Bu nedenle, felsefi ilkeleri toplumsal gerçeklikle uyumlu kılmak gerekecekti – bu, özgürlükçü yönetimler kurmaktan daha zor bir görevdi.

Kolonyal Amerika'da, az sayıdaki insanın büyük zenginliği, ayrıcalığı ve gücü ile halkın çoğunluğunun yoksulluğu arasındaki mesafe Avrupa'ya kıyasla daha azdı, fakat yine de, açıkça görülebiliyordu. Nüfusun onda biri, toplumdaki tüm fiziksel zenginliğin yarısından daha fazlasına sahipken, nüfusun en altta yer alan beşte birlik kesiminin kendisi bir tür mülkiyetti ve nüfusun bunun üzerindeki yüzde otuzluk dilimi de toplam zenginliğin yüzde üçünden fazlasına sahip değildi. Kentlerdeki gündelik işçiler ve zanaatkarlarla zengin tüccarlar arasında, kırsal kesimde de büyük çiftçiler ve zengin arazi sahibi çiftçilerle kiracı çiftçiler arasında hiyerarşiler vardı; güneyde emek gücü öncelikle kölelerden oluşmaktaydı. Bununla beraber, köleler arasında bile açlık pek görülmezdi ve özgür insanlar arasında perişanlık derecesinde yoksulluk yoktu. Centilmenler her yerde toplumsal altlarını yönetebilmeyi umuyorlardı, fakat birçok sıradan beyaz oy hakkına sahipri – bu, George Washington gibi zengin insanlar kolonyal meclislere seçilecekse, talep edilmesi gereken bir haktı. Devrim, toplumun orta ve alt katmanlarından gelenleri, çıkarlarının daha büyük oranda kabul edilmesi ve eyaletlerin yönetimine daha fazla katılmaları doğrultusunda teşvik etti.

En geniş bağımlı grup olan, toplumun alt ve orta tabakalarından gelen beyazlar tarafından ciddi ve kalıcı bir ilerleme kaydedildi. Onlar, egemenliğiyle yeni eyalet yönetimlerini destekleyen 'halk' terimini, yalnızca topluluğu değil, kendilerini de eşitler olarak tanıyacak biçimde yeniden yorum-

ladılar. Toplumun alt katmanlarından bireylerin, Amerika'da, Britanya'da olduğunun aksine, hiç de güçlü olmayan toplumsal üstlerine yönelik geleneksel itaati yavaş yavaş ortadan kalktı. Eşitlik, özellikle de mülkiyet eşitliği bakımından, hâlâ tümüyle siyasal nüfuz ya da güç eşitliği anlamına gelmiyordu, fakat teoride, her beyaz erkek, çoğu zaman uygulamada istenen düzeye ulaşılmasa da, eşit düzeyde saygınlığa, ötekilerin egemenliğinden bağımsızlığa ve çıkarlarının gözetilmesi konusunda eşitlik hakkına sahip olmuştu. Seçkinlere hemen her yerde meydan okunuyordu ve çoğu, toplumsal astlarının çıkar ve isteklerini hesaba katarken bu meydan okuma konusunda ihtiyatlı olmak gerektiğini düşünüyordu. Birçok eyalette devrimin acil ihtiyaçları normal nüfus artışını ikiye katladı ve nüfusun süregiden yayılımı, siyasete giren insanların sayısını artırdı; yasama meclislerinin boyutları bu yüzden büyüdü. Yeni şehirler, yeni ofisler, Sadık sürgünlerin yerine geçme ihtiyacı, özellikle New England'da ve bazı eyaletlerde kalıcı görevler üzerindeki sınırlamalar, yeni fırsatlar yarattı. Daha fazla insan oy verme hakkı kazandı. Bir dereceye kadar artan refah ve enflasyon, oy kullanmaya ilişkin gereksinimleri karşılamayı kolaylaştırdı, fakat altı eyalet bile isteye mülkiyet yeterliliklerini düşürdü. Sonuç olarak, seçmen topluluğu, eyalet ve yerel bölgelere bağlı olarak özgür beyazların yüzde 60'ı ile 90'ı civarına yükseldi (bu sistemin 1790'larda tümüyle ortadan kalkmasına rağmen, beyazların bir kısmı hâlâ özgür olmayan, sözleşmeli hizmetçilerdi). Birkaç eyalette özgür siyahılara oy kullanma hakkı tanındı. Seçimlerde oy verenlerin sayısı da çoğu eyalette arttı. Bu, 1780'ler boyunca, özellikle de 1787-88'in kurucu meclislerinin seçtiği seçimler sırasında, doruk noktasına ulaşan bir eğilimdi. Demokratikleşme yolundaki bu sonuçlar, eyalet siyasetinin diğer düzeylerinde de açıkça görülebiliyordu. Seçkinler, devrimden önce kolonyal yasama meclislerini denetim altında tutuyorlardı; devrimden sonra yasama meclislerinin üyelerinin beşte ikisinden fazlası çiftçiler ya da zanaatkarlar gibi orta sınıftan gelen insanlardan oluşuyordu.

Seçkinlerin denetimi ellerinde tutma girişimleri kısmi bir başarı elde etti. Çoğu eyalette, kamu görevlerine yapılacak atamalarda (bazen çok yüksek) mülkiyet şartı getirildi. Bu, bir ölçüde başarılı olan bir düzenlemeydi; fakat seçkinlerin denetimini destekleyip sürdürmeye yönelik diğer düzenlemeler hayal kırıklığı yarattı. On bir eyalette, zengin, iyi eğitilmiş ve kozmopolit bireyler için bir kale olması ve bu sayede korktukları demokratik alt organın aşırılıklarını hafifletmesi inancıyla, yasama meclislerine bir üst organ eklediler. Ancak, zenginlerle yoksullar arasındaki çatışma, Amerikan toplumundaki bölünmelerden sadece biriydi; diğer bölünme-

lerse ekonomik, kültürel ve yerel farklılıklardan kaynaklanıyordu ve bunlar, Amerikan siyasetinin karakterinin şekillendirilmesine önemli ölçüde katkıda bulunmuştu. Hızla, pek çok farklı çıkarı temsil eden karmaşık siyasal partiler ortaya çıkmıştı. Nitekim, seçkin bir üst meclisle halk tarafından seçilmiş alt yasama meclisi arasında tamamen dışlayıcı bir toplumsal bölünmeyi ortadan kaldıracak biçimde, bu partilerin her iki mecliste de temsilcileri vardı. Onların gelişimi toplumsal itaatın çöküşünü hızlandırdı ve seçkinlerin üstünlüğünü azalttı. Amerikan toplumunun artan ticari faaliyetleri, geleneksel toplumsal itaatın yerine pazar ilişkilerini ve bireyciliği yerleştirerek, seçkinlerin geleneksel otoritesini hafifletti. Seçkinler, 1789'dan sonra ulusal siyaseti denetim altında tutmakta daha başarılıydılar, fakat onların yönetimi burada bile ciddi biçimde dağılıp gitmişti.

Cumhuriyet yönetiminin genel ilkelerinin tümüyle aynı olmasına rağmen, bunların uygulanma tarzı eyaletten eyalete değişiyordu. Asıl belirleyici olan her eyaletin farklı toplumsal yapısıydı; fakat bunun dışında etkiler de vardı. Bunların birçoğu, bağımsızlık mücadelesi esnasında seçkinlerle toplumsal astları arasındaki ilişkiye ve seçkinlerin birlikte hareket etme derecelerine dayanıyordu.

İki komşu eyalet, etnik, dinsel ve ekonomik açıdan çeşitlilik arz etmelerine rağmen, son derece farklı yollar izledi. Maryland'daki devrim, Amerikan ölçütlerine göre çarpıcı ölçüde muhafazakârdı. Whig seçkinleri, bağımsızlık mücadelesine öncülük etmişlerdi ve bu sayede anayasanın oluşturulması sürecinde denetimi ellerinde tutabilecek konumda bulunuyorlardı. Meşru otoritenin halktan kaynaklandığını ve bunun yaygın bir oy kullanma hakkına olanak sağladığını kabul ettiler, fakat kamu görevine gelmek için daha yüksek mülkiyet yeterlilikleri olması gerektiğini ileri sürerek büyük ölçüde kendi daimi üstünlüklerini güvence altına aldılar; bilgeliğin zenginlikle birlikte olabileceğini ve bunun da sadece zengin insanların yönetici olmasını gerekli kıldığını varsayıyorlardı. Daha alt katmanlardan gelen insanların duygularına verilen akıllıca ödünlerle güçlendirilen bu yapı, 1780'li yıllar boyunca onların üstünlüğünü güvence altında tuttu. Öte yandan, Maryland'ın hemen kuzeyindeki Pennsylvania, radikal bir demokratik devrim sürecine girmişti. Pennsylvania'nın dönüşümü, devrim arifesinde, siyasi yapısının taşıdığı bazı farklı özellikler sonucunda gerçekleşti. Taşranın toplumsal çeşitliliği, Quakerler'le anti-Quakerler, Sadıklar'la Yurtseverler arasındaki bölünmelerle karışıp birleşti. Bağımsızlık hareketine zanaatkarların ve sıradan insanların öncülük etmesi sayesinde, Philadelphia'da ortaya çıkan radikaller, anayasanın oluşturulma sürecini zorla belirleyebildi. Radikaller, yürütmenin tümüyle yaşamaya bağlı

olduğu ve yasamanın her yıl yapılacak seçimler ve tüm vergi mükelleflerine tanınan oy hakkı üzerinden halkın iradesine tabi tutulduğu bir belge hazırladılar. Ancak yeni sistem –her ne kadar– zanaatkarlara, çiftçilere ve entelektüellere hitap etmiş olsa da, hemen hemen demokratik böylesi bir sistem, oldukça varlıklı insanlardan oluşan bir toplumun gerçek yapısıyla bütünüyle uyumlu değildi. Sonuç, uzun bir siyasi mücadele oldu. 1790'a gelindiğinde, muhafazakârlar, yönetimi kendi çıkarları doğrultusunda yeniden kurmayı başarmışlardı; ne var ki, demokratik güçler önemini korumaya devam etti. Diğer on bir eyaletteki değişimler, yelpazenin bu iki ucu arasına yerleştirilebilir.

Diğer tabi gruplar daha az şanslıydı. Beyaz kadınlar bağımsızlığa ulaşmasına maddi olarak katkıda bulundular, ama devrimin siyasal kazanımlarından çok az pay aldılar. Birçoğu, özellikle de yoksul kadınlar, yaralı askerlere hemşirelik yapmak gibi yaşamsal destek hizmetlerini yerine getirdiler; diğerlerinin hizmetiyse daha dolaylıydı. Kadınların siyasi görüşlerinin kocalarınınkilerle aynı olduğu kabul edilmekte ve onlardan genellikle kendilerini geleneksel ev içi alanla sınırlayarak erkeklerine destek olmaları beklenmekteydi. Abigail Adams (John Adams'ın eşi) gibi kadınların protestolarına rağmen, hiçbir yerde kadınların yasal statülerine ilişkin anlamlı bir ilerleme sağlanamadı ve eğer ortaya bir fark çıktıysa, bu, (bazı önlemler getiren) adalet* mahkemelerinin ataerkil yönelimli teamüllerin belirlediği geleneksel hukuk mahkemeleriyle kaynaştırılması sonucu, evli kadınların mülklerini denetleme haklarının azaltılmasından ibaretti. Amerikalı kadınların devrime etkisi, onların özel hayatlarında da –aile örgütlenmesinde, çocukların cumhuriyetçi değerlere göre yetiştirilmesi sorumluluğunda, kişisel arzularında ve öz değerlendirmelerinde– hissedildi. Kadınlara siyasal haklardan yararlanma olanağı tanınmadıysa da, yurttaşlığın sivil kazanımlarını paylaşma fırsatı verildi.

Hiyerarşinin en alt basamağında, yaklaşık 500.000 Afrikalı-Amerikalı köle vardı. Onların konumu trajik bir ironi içeriyordu, çünkü en zengin ve en nüfuzlu güneylilerin zenginliği, Afrikalı Amerikalıların emeğinin zora dayalı kullanımına dayanıyordu ve kölelerin varlığı, yoksul beyazların kendilerini bir anlamda toplumsal üstlerinin eşiti saymasına yol açıyor, bu da ortak radikal dayanışma cephesini koruyup sürdürmelerini mümkün kılıyordu. Birçok Afrikalı-Amerikalı, özgürlük umuduyla, Birleşik Devletler'den ziyade Britanya'nın tarafını tutmuş olmasına rağmen, bu dönemde

* *Equity*: Bir yasanın, bazı özel durumlarda, gereksiz bir zorluk yaratacak olması halinde değiştirilmesi için kullanılabilen hukuk ilkesi. (ç.n.)

köle isyanları gerçekleşmedi. Ancak sadece Güney Carolina ve Georgia savaş zamanında orduya siyah asker kaydetmedi; bu yüzden, bu eyaletler erkek kıtlığı çekti. Kölelik bütün kolonilerde yasaldı; fakat onsekizinci yüzyılın ortasına gelindiğinde, beyaz Amerikalıların düşüncesi, Avrupa'daki aydınlanmacı düşünceye ayak uydurarak, kölelik kurumuna karşı çıkmaya başlıyordu. Köleliğe karşı girişilen ajitasyon, devrimden önce, özellikle Quakerler'in etkisini taşıyan Pennsylvania bölgesinde başladı; bu temel üzerinde kurulan yapı, eksikli de olsa, özgürleşmeye yönelik önemli bir ilerlemeyi temsil etti. 1787'ye kadar, Georgia hariç bütün eyaletler, kölelerin ticari olarak alınıp satılmasını yasakladı ya da bu tür faaliyetlere sınırlamalar getirdi. Vermont, ayrı bir eyalet olarak örgütlendikten sonra anayasasında köleliği yasakladı; Pennsylvania kölelik statüsünü ortadan kaldırdı ve Massachusetts önemli bir karar alarak köleliğin yeni anayasayla bağdaşmadığını ilan etti. Devrimden önce en çok köleye sahip olan New York ve New Jersey bu yolda yavaş ilerlemesine rağmen, diğer kuzey eyaletleri de aynı şeyi yaptı. New England ve orta kısımdaki eyaletlerde kölelerin özgürleşmesi ille de eşit oy hakkını ve toplumsal bütünleşmeyi beraberinde getirmedi, ama yine de süreç başlamıştı ve bu ilk adımların gelecek açısından büyük bir anlamı vardı. Siyahların ezici çoğunlukta yaşadığı güneydeyse çok az ilerleme kaydedildi. En kültürlü güneyliler bile, kölelikten şiddetle nefret etmelerine rağmen, ekonomik olarak köleliğe bağlıydılar; birçok yoksul fakat haris beyaz, köle emeği sahipliğini ekonomik ve toplumsal ilerlemenin yegâne yolu olarak görüyordu. Philadelphia Konvansiyonu'nda, Güney Carolina ve Georgia'dan gelen delegeler, kölelik kurumuna müdahalede bulunan girişimler söz konusu olursa, birlikten resmen ayrılacakları tehdidini savurmuş, blöfü görmeye cesaret edebilen olmamıştı. Köle ticareti 1808'de kaldırıldı, fakat bu kurum, topraklarını genişleten güneyde –farklı biçimlerde– daha da yayıldı.

Devrimci gelenek

Amerikan Devrimi'ne ilişkin kayıtlar da diğer devrimlerinki gibi parçalıdır. Siyasal özgürlük ve toplumsal eşitlik üzerine kayıtlar dikkate değer, fakat karışık. Çoğu Afrikalı-Amerikalı'nın (az sayıdaki özgür siyah da dahil) yurttaşlıkları reddedilmiş ve hepsi de başkalarının malı olmaya devam etmişti. Bununla birlikte, köleliği ortadan kaldırmaya yönelik önemli gelişmeler yaşandı ve, ırk ayrımcılığının özgür eyaletlerde olağan uygulamalar olarak kalmasına karşın, bazı siyahlar, yurttaşlık hakları da dahil bütün siyasal haklara sahip olabilmişlerdi. Bağımsızlık Bildirgesi'nde ifade edilen

özgürlük ve eşitliğin mantığı, kadınları bile kapsayacak gibi görünüyordu; fakat bunun gerçekleşmesi bir yüzyıldan fazla sürdü. Beyaz kadınlar siyasal haklara sahip olamasalar da (kısa bir süre için New Jersey hariç), yurttaşlık haklarına sahip olabilmişlerdi. Birçok eyalette yeni insanlar siyasete girdi ve zenginler, (özellikle ulusal siyasette) güçlerini korumuş olsalar da, üst sınıflara boyun eğme geleneği, oy hakkının yaygınlaşması ve ticari bir ekonominin yayılmasıyla birlikte yıkılmıştı. Seçkinler artık alt sınıflardan itaat talep edemeyecek, olsa olsa, onların hizmetlerinden kendi yargılarına göre belirledikleri ulusal çıkarı gözetken hizmetkârlar olarak yararlanabileceklerdi; ne var ki, giderek ve hızla, alt sınıfların seçimlerde ortaya koydukları kanılara tabi oluyorlardı.

Bağımsız Birleşik Devletler, gerçekten de kolonyal Amerika'dan oldukça farklı bir yerdedi. Britanya'dan kopuş, kendi içinde devrimci bir olaydı, fakat bu sadece başlangıçtı. Buna eşlik eden ulusal devrim, Birleşik Devletler'i şekillendiren ve onun geleceğini biçimlendiren asıl etkendi. Ulusal devrim, geleneksel monarşik toplum yerine halkın üstünlüğü üzerine inşa edilen bir cumhuriyet yönetimi yarattı; seçkinlerle alt sınıflar arasındaki ilişkileri keskin biçimde değiştirdi ve birçok önemli reformun ortaya çıkmasına yol açtı. On üç farklı topluluktan oluşan bir federal birlik kuruldu ve yeni bir otorite oluşturuldu; ayrıca bu otoritenin denetim dışına çıkması da güvence altına aldı. Cumhuriyet rejiminin kurulmasıyla çağdaş Avrupa toplumlarından hayli farklı olan bir ulus ortaya çıktı; bu süreç, geleceğe ilişkin ideolojik bir gündem oluşturdu, gelecek kuşakların farklı gereksinimlerini karşılamaya yetecek derecede güçlü siyasal bir çerçeve inşa etti ve Birleşik Devletler'i demokratik bir doğrultuya yönlendirdi.

Amerikan Devrimi'nde yirminci yüzyıldaki anlamıyla tam demokrasi ne ümit edilmiş ne de başarılmıştı, fakat ciddi bir demokratikleşme süreci büyük adımlarla yola koyulmuştu. On yıl içinde eyaletlerde önemli toplumsal ve siyasal gelişmeler yaşandı. Toplumsal ilişkiler ve cemaat değerleri dramatik biçimde değişti. Tüm bunların yanı sıra, devrim, beyaz orta ve alt katmanları (ve bazı Afrikalı-Amerikalıları ve kadınları), toplumsal konularında ve nüfuzlarında önemli ilerlemeler talep etmeleri için teşvik etti. Beyaz erkek, kitle siyasetin etkin bir katılımcısı oldu ve seçkinler güçlerini paylaşmaya zorlandılar. Yönetimin hegemonyası seçkinlerin hegemonyasından ayrıldı ve halk meşruyetin tek kaynağı oldu. Demokrasi, Birleşik Devletler'de hızla yasallaşan bir konum kazanmaktaydı.

Son bir boyutun daha dikkate alınması gerekir: Yirminci yüzyıl tarihçileri, devrimin uluslararası önemi hakkında, açıkça fikir ayrılığına düştüler. Bunlardan biri olan muhafazakâr Amerikalı tarihçi Daniel Boorstin,

'modern Avrupalı anlamda Amerikan Devrimi, hemen hemen hiçbir biçimde devrim değildi' derken, Birleşik Devletler'e bir Alman mülteci olarak gelen Hannah Arendt, Amerikan Devrimi'ni Fransız Devrimi ile karşılaştırarak, üzüntülü bir biçimde, 'Amerikan Devrimi o derece muzaferane bir başarı kazanmıştı ki yereli çok az aşan bir olay olarak kaldı' demekteydi. Buna karşılık, bir başka Amerikalı tarihçi olan R. R. Palmer, iki devrimin benzerlikler taşıdığına ve her ikisinin de onsekizinci yüzyıl demokratik devrim çağında öncü aktörler olduğuna ısrar eder.⁴ Amerikalılar, doğal olarak, öncelikle kendi refahlarıyla ilgilendiler, fakat eylemlerinin ve başarılarının, daha geniş anlamda, dünyanın geri kalanıyla doğrudan ilgili olduğuna da ikna olmuşlardı. Bu yargıları adamakıllı sağlamdı. Devrim öncesinde olduğu gibi sonrasında da, Britanya'nın ötesine geçip kıta Avrupası'na yayılan yegâne kültürel sistemin mensuplarıydılar; bu yüzden, Benjamin Franklin, Amerikan Devrimi'nden önce tüm Avrupa'da bilimsel çalışmalarıyla tanınmış ve Fransız Devrimi'nin ilk aşamalarında reformcularca Jefferson'a danışılmıştı. Hollanda hariç herhangi bir Avrupalı toplumdan hayli farklı olan yeni cumhuriyetlerin, çağdaşlarının öykündüğü, genel bir model olarak görülmüş olması muhtemeldir. Bütün ülkelerin Amerikan örneğini tam anlamıyla izlemesi beklenmedi, çünkü koşullar büyük ölçüde farklıydı: Örneğin, Fransa'da *ancien régime*'in doğası daha büyük bir reform ihtiyacını dayattı ve ortaya çıkan sonuç daha radikaldi. Fakat, bir açıdan, Birleşik Devletler daha başarılıydı: O bir imparatorluğu devirdi ve kaçınılmaz güç kullanımına gem vurmakta başarılı oldu. Bunun önemi, parlamenter reformları savunan İngiliz radikallerin, Amerikan modelini, nihai sonucu İmparator Napoléon'un ortaya çıkışı olan hunhar Fransız radikalizmiyle çağdaş İngiltere'nin tumturaklı muhafazakârlığı arasında bir orta yol ve sağlıklı bir dönüşümün örneği olarak kullandıkları 1790'lı yıllarda Britanya'da daha da açığa çıkmış oldu.

İleri okuma

- C. C. Bonwick, *The American Revolution*, Londra ve Charlottesville, 1991.
 I. R. Christie ve B. W. Labaree, *Empire or Independence, 1760-1776*, Oxford, 1976.
 H. T. Dickinson, (yay. haz.) *Britain and the American Revolution*, Londra ve New York, 1998.

4) Daniel Boorstin, *The Genius of American Politics*, Chicago, 1953, s. 68; Hannah Arendt, *On Revolution*, Londra, 1990 (ilk baskı New York, 1963), s. 61; R. R. Palmer, *The Age of the Democratic Revolution: A Political History of Europe and America, 1760-1800*, c. I (Princeton, NJ, 1959), s. 4-5.

- J. P. Greene, *Peripheries and Center: Constitutional Development in the Extended Politics of the British Empire and the United States, 1607-1788*, Atina, GA ve Londra, 1986.
 J. P. Greene ve J. R. Pole, (yay. haz.) *The Blackwell Encyclopedia of the American Revolution*, Cambridge, MA ve Oxford, 1991.
 M. Jensen, *The Making of American Constitution*, Princeton, NJ, 1964
 R. R. Palmer, *The Age of the Democratic Revolution. A Political History of Europe and America, 1760-1800*, c. I, Princeton, NJ, 1959.
 G. S. Wood, *The Creation of the American Republic: 1776-1787*, Chapel Hill, NC, 1969.